Konto czekowe P. K. O. Poznań nr. [illegible]

Cena pojedyńczego egzemplarza 10 groszy.

DRWĘCA

Z DODATKAMI: „OPIEKUN MŁODZIEŻY“, „NASZ PRZYJACIEL“ i „ROLNIK“

„Drwęca“ wychodzi 3 razy tygodn. we wtorek, czwartek i sobotę rano. — Przedpłata wynosi dla abonentów miesięcznie z doręczeniem 1,20 zł. Kwartalnie wynosi z doręczeniem 3,59 zł.

Przyjmuje się ogłoszenia do wszystkich gazet.

Druk i wydawnictwo „Spółka Wydawnicza“ Sp. z o. odp. w Nowemmieście.

Cena ogłoszeń: Wiersz w wysokości 1 milimetra na stronie 6-łamowej 15 gr, na stronie 3-łamowej 50 gr, na 1 stronie 60 gr. — Ogłoszenia drobne: Napisowe słowo (tłuste) 30 gr każde dalsze słowo 15 gr. Ogłoszenia zagran. 100% więcej.

Numer telefonu: Nowemiasto 8.

Adres telegr.: „Spółka Wydawnicza“ Nowemiasto-Pomorze.

ROK XVII — NOWE MIASTO LUBAWSKIE, SOBOTA, DNIA 8 MAJA 1937. — N — Nr. 53

Uchwały Rady Naczelnej Stronnictwa Narodowego

W niedzielę, dnia 25 kwietnia br., jak już podaliśmy, obradowała przez cały dzień Rada Naczelna Stron. Narodowego.

Prezesem Rady Naczelnej na najbliższy okres wybrano jednogłośnie prof. dr. Wł. Folkierskiego.

Uchwała polityczna

Rada Naczelna Stronnictwa Narodowego stwierdza:

W ciągu osiemnastu lat, które upłynęły od chwili odbudowania Polski, **praca wewnętrzna** nad zespoleniem sił narodu i mocną organizacją państwa oraz walka o zdobycie dla Polski silnej i względnie bezpiecznej pozycji w Europie, **nie dały wyników,** których oczekiwać należało.

Niepowodzenie tych prób łatwo zrozumieć. **Trwałą konsolidację** polityczną, zespolenie ludzi w jednych szeregach osiąga się **nie** tylko hasłami, choćby najwięcej obiecującymi, ale i **czynnym dążeniem** do celów, które naród przed sobą widzi, pracą i walką o jego dobro. **Jeżeli słowom nie towarzyszą czyny** albo co gorsze, im przeczą, nie budzą one wiary, **nie jednoczą ludzi, ale** ich od siebie **oddalają.**

Błędy odrodzonej Polski.

Rzucono hasła klasowe. Polska na skutek rozbiorów utraciła możność rządzenia u siebie, postanawiania o swoich losach; o nich decydowali obcy, wrogowie nasi. Stąd, gdyśmy własne państwo odzyskali, zaczęliśmy się rządzić bez dostatecznego doświadczenia i bez należytego poczucia odpowiedzialności.

Z początku rzucono hasła **zaspokojenia** w ciągu kilku lat wszystkich **potrzeb, nietyle narodu,** jako całości, **ile poszczególnych warstw ludności.**

Następnie próbowano **zawrócić** z tej drogi, a natomiast popadnięto **w błąd** jeszcze **niebezpieczniejszy**: ogłoszono zasadę, **że państwo polskie nie jest państwem narodu polskiego,** tego, który je założył, **który przez tysiąc lat** utrzymywał je swą pracą i **przelewał krew** w jego obronie, ale że należy ono do wszystkich jego mieszkańców, zarówno do synów ziemi polskiej, jak i do obcych przybyszów. Nawet **nadano prawo obywatelstwa polskiego licznym rzeszom żydów,** który, przybywszy z **bolszewickiej Rosji,** osiedlili się w Polsce. **Wszystkim tym przybyszom** przyznano równy z nami głos w rządzeniu Polską.

Droga do zjednoczenia

Powyższe **błędy** wywołały **rozbicia** w kraju, którego niebezpieczeństwo powszechnie się dziś rozumie, nawołując do zjednoczenia i mylnie wskazując jego drogi. **Zjednoczenie można osiągnąć,** ale **nie przez utrwalenie błędów,** które wywołały rozbicie, jeno przez ich **naprawienie.**

Źródła rozbicia. — Zażydzenie kraju.

Głównym źródłem rozbicia w naszym narodzie jest jego **zażydzenie.** Polska liczy tak wielką ilość żydów, jakiej żadne inne państwo nie posiada. Ta ilość ciągle do dnia dzisiejszego rosła, a z nią rosło ich znaczenie w naszym życiu. **W odbudowanym państwie są oni silniejsi,** niż byli w kraju naszym podczas rozbiorów. To im daje możność popierania w naszym życiu politycznym wszystkiego, co się dzieje na szkodę narodu. Robią to w myśl zasady, że, im **naród polski jest słabszy, tym oni są silniejsi,** tym, których popierają, każą sobie płacić, żądając popierania nawzajem swoich interesów, swobodnego działania tam, gdzie inni swobody nie mają; domagają się przywilejów, monopoli, powoływania ich na stanowiska państwowe, na **urzędników i wojskowych.**

Gdy najważniejsza z naszych klęsk dzisiejszych, bo niosąca ze sobą osłabienie narodu u podstaw i poważnie zagrażająca jego przyszłości — **nędza i przeludnienie** wsi polskiej — wywołała wśród ludu **dążenie do rozszerzenia swej pracy na handel i rzemiosła,** gdy powstał silny ruch części ludności wiejskiej do miast, **żydzi uczuli** się zagrożeni w swym posiadaniu. Dla swej obrony zaczęli organiz. agithcję komun. (Dok. n.)

Wspaniały obchód w Czersku

30-lecia strajku szkoln. na Pomorzu

Przebieg zapowiedzianego jubileuszu zjazdu b. uczestników strajku szkolnego na Pomorzu był okazały. Samych uczestników strajku szkolnego przybyło 600 osób, przynajmniej dwukrotnie tyle było gości z bliższych i dalszych okolic Pomorza. Czersk przybrał odświętną szatę. O godz. 9 w uroczystej procesji wprowadzono do kościoła J. E. ks. Biskupa dr. Okoniewskiego, również ofiarę strajku, bo skazanego na 6 tygodni więzienia. Mszę św. odprawił miejscowy proboszcz ks. prał. Sprengel, kazanie okolicznościowe wygłosił J. E. ks. Biskup. Na chórze pienia liturgiczne wykonał miejscowy chór kościelny pod batutą ks. wik. Mikholca. Po nabożeństwie odbyła się przed ratuszem defilada uczestników strajku szkolnego oraz miejscowych organizacyj.

Kulminacyjnym punktem zjazdu była akademia w Hotelu Centralnym. W pierwszym rzędzie zajęli miejsca J. E. ks. Biskup Okoniewski, przedstawiciel kuratora szkolnego p. wizytator Jabczyński, przedstawiciel dowódcy O. K. VIII płk. Zacny, wicestarosta krajowy dr. Gąsowski, starosta pow. chojnickiego, p. Lipski, burm. Prabucki i duchowieństwo — oraz inicjator strajku szkolnego, sędziwy działacz narodowy z Kościerzyny, p. Tomasz Rogala.

Zagaił akademię przewodniczący komitetu p. Augustyn Szpręga, wznosząc okrzyk na cześć Najjaśn. Rzplitej i Jej Prezydenta — orkiestra odegrała hymn narodowy. Porywające przemówienie jako pierwszy wygłosił ks. Biskup dr. Okoniewski, podkreślając, że dzieci pomorskie, walcząc o wiarę, wygrały zarazem walną bitwę o całość swojej polskiej duszy i przyczyniły się do powrotu Pomorza na łono Ojczyzny. Jako drugi przemawiał wicewojewoda Szczepański, następnie p. wizyt. dr. Jabczyński, w końcu p. wicestarosta dr. Gąsowski. 2 uczennice wygłosiły cudne deklamacje. Następnie dłuższy referat o dziejach strajku szkolnego wygłosił b. poseł Stron. Narod. p. J. Mazur. Nastąpiło odczytanie nadesłanych depesz. Szczerze wzruszający był list jednej z największych ofiar strajku szkolnego, przeszło 70-letniego ks. Olszewskiego. Został skazany na 1 i pół roku więzienia. Zjazd zakończyły depesze hołdownicze do Pana Prezydenta R. P., do Marsz. Śmigłego Rydza, do J. Em. ks. Kardynała Hlonda.

Uczczono też przez powstanie i 1 minutową ciszę pamięć bohaterskiego bojownika o ziemię polską, śp. Michała Drzymały.

Organizowanie b. uczestników strajku.

Ostatnim punktem programu było walne zebranie uczestników strajku szkolnego, któremu przewodniczył p. Mazur. We wyniku obrad utworzono komitet wykonawczy, do którego weszli pp: Mazur i Napierski z Grudziądza, Zieliński z Pol. Brzozia, Gus z Osieka i Tomasz Rogala z Kościerzyny. Wybrano nadto komisję weryfikacyjną w składzie pp. Augustyn Szpręga i Mokwa z Czerska, Janicki z Torunia, inż. Bielicki z Gdyni, Józef Piekarski z Chojnic, Br. Chmarzyński z Kościerzyny, ks. prof. Dembieński z Nowego Miasta i p. Gruntowa z Tczewa. Do komisji histor.-naukowej wybrani zostali pp.: mjr. Łukowicz, ks. Łowicki, mgr. Bukowski, kier. Sowiński, J. Mazur, Sobacki, Machnikowski, Bernacki i Grucza.

Komisja weryfik. będzie miała za zadanie zbadanie uprawnień kandydatów do należenia do zw. b. uczestników strajku szkolnego i przyznanie im dyplomów i odznaki a kom. histor.-naukowa gromadzić będzie materiał do historii ruchu niepodległościowego na Pomorzu, w szczególności materiał, dotyczący strajku szkolnego.

Cały obchód miał przebieg wspaniały, godny pamięci tej przejasnej rocznicy, którą obchodzono.

Wspaniałe uroczystości 3. Maja.

Warszawa. W dniu święta narodowego 3 Maja stolica przybrała odświętny wygląd. W godzinach rannych w świątyniach wszystkich wyznań zostały odprawione uroczyste nabożeństwa.

O godzinie 10 rano w katedrze św. Jana zostało odprawione uroczyste nabożeństwo, które celebrował w asyście duchowieństwa ks. arcybiskup Gall. Na nabożeństwo przybył Prezydent R. P., członkowie rządu i posełstw zagranicznych.

Kulminacyjnym punktem uroczystości była rewia wojska. Oddziały wojskowe witane były serdecznie przez tłumy publiczności, zgromadzone na chodnikach.

O godz. 10. 30 przeglądu oddziałów dokonał dowódca OK gen. Trojanowski.

O godz. 11.45 witany hymnem narodowym przybył Prezydent R. P. w otoczeniu świty. Rozpoczęła się defilada. Jako pierwsze maszerowały oddziały szkół podchorążych, dalej batalion stołeczny pułku piechoty garnizonu warszawskiego, artyleria i kawaleria. Po oddziałach wojskowych przedefilowały oddziały policji pieszej i konnej.

Proces o zniesławienie członków Z. N. P. w Grudziądzu.

W piątek odbyła się rozprawa w Sądzie Okręgowym.

W ub. piątek odbyła się rozprawa przeciw red. odpow. „Gońca Nadwiślańskiego“, A. Bergmanowi, oskarżonemu o **zamieszczenie rezolucji,** uchwalonej na **zebraniu rodziców katol.** w listopadzie ub. roku w związku ze znanymi wystąpieniami bezbożników nauczycieli, **członków ZNP, Wieczyńskiego, Karbowskiego** i innych. Oskarżenie popierał prokurator Bronieck, bronili adw. Marszalik i Sergot. Rozprawa obfitowała w bardzo dużo ciekawych momentów — niestety, szczupłość miejsca nie pozwala nam na ich szczegółowe uwydatnienie.

Sąd Rzeczypospolitej stwierdził, że akcja „Gońca Nadwiślańsk.“ była słuszna

a działalność nauczycieli Karolewskiego i Wieczyńskiego szkodliwa!

Około godz. 14-ej sędzia grodzki pan Kryże ogłosił sentencję wyroku: W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd Grodzki w Grudziądzu wymierzył osk. red. Bergmannowi **najniższą karę za art. 127, 170,** 256 k. k., orzekając karę aresztu przez **1 tydzień** z warunkowym zawieszeniem na przeciąg 2 lat oraz grzywnę w wysokości 30 zł.

W motywach sąd podkreślił, że zarzuty, postawione nauczycielom Karolewskiemu, Wieczyńskiemu i innym, są słuszne i prawdziwe, jednakże orzecznictwo Sądu Najwyższego bierze w obronę nawet **jednostki** społeczno **małowartościowe,** można być nawet wyrzutkiem społeczeństwa, ale nie wolno złodziejowi powiedzieć, że jest złodziejem. Nazwanie nauczycieli **Karolewskiego i Wieczyńskiego** bezbożnikami i **truicicielami dusz polskich jest zniewagą formalną,** mimo że **istotnie nauczyciele ci wykazali szkodliwą działalność.**

W trzecim artykule sąd dopatrzył się występku z art. 127, uważając, że niewłaściwie **postępował jedynie inspektor szkolny p. Leja,** a nie Inspektorat Szkolny.

Przy wymiarze kary sąd przyjął pod uwagę, że **akcja „Gońca Nadwiślańskiego“ była słuszna, skoro Karolewski i Wieczyński nie byli w porządku,** a nawet **obrazili uczucia społeczeństwa katolickiego. Działalność tych nauczycieli była wysoce szkodliwa i musiała wywołać niepokój.**

Rezolucja Akcji Katolickiej, zamieszczona w „Gońcu“, jednak przeholowały przez użycie zbyt dosadnych określeń.

Z krwawej Hiszpanii.

Bitwa pod Bilbao.

Wojska powstańcze pod Bilbao posuwają się stale naprzód, aczkolwiek wojska rządowe pod samym miastem stawiają zacięty opór. Bilbao samo fortyfikuje się gorączkowo.

Bunt anarchistów w Katalonii.

W Katalonii wystąpili przeciw rządowi czerwonemu anarchiści. W Barcelonie, jak w całej prowincji, toczą się formalne ze zbuntowanymi anarchistami bitwy.

ODEZWA

Komitetu na Diecezję Chełmińską Pielgrzymki Nauczycielstwa Polskiego na Jasną Górę.

Nauczycielstwo Polskie, zdając sobie sprawę z powagi chwili, a świadome swego posłannictwa i odpowiedzialności za przyszłe pokolenie wobec Boga i Narodu, **udaje się na Jasną Górę**, by Najświętszej Pannie Marii, Królowej Niebios i Królowej Polski złożyć uroczysty hołd, polecić się Jej opiece, pokrzepić serca, wyznać wiarę i prosić Ją o pomoc w swej trudnej pracy wychowawczej.

Protektorat nad Pielgrzymką raczyli objąć: Minister W. R. i O. P. prof. Swiętosławski. J. Em. Ksiądz Prymas Hlond i J. Em. Ksiądz Kardynał Kakowski, prezesem Komitetu jest b. premier rektor prof. A. Ponikowski.

Pielgrzymka jest aktem wyłącznie religijnym i obejmuje nauczycieli wszystkich typów szkół w Polsce.

Główne **uroczystości odbędą się w dniu 24 VI. br.** Uroczystą Mszę św. odprawi J. Em. Ks. Prymas Hlond.

Z Pomorza wyjedzie pociąg pielgrzymkowy w dniu 23. czerwca z stacji Grudziądz. Powrót dnia 25 czerwca. Koszta przejazdu w obie strony wynoszą około 12 zł., nocleg od 0,50 zł., utrzymanie dziennie 1,50 zł. Na dojazdy do Grudziądza 50 proc **zniżki**. Udział mogą wziąć także członkowie rodzin.

Informacyj udzielają Komitety powiatowe pielgrzymki jak też sekret. diecezjalny: **Ryczakowicz — Grudziądz**, ul. Kościuszki 21.

Po ogłoszeniu w prasie dokładnych kosztów przejazdu należy nadesłać zgłoszenie uczestnictwa wraz z opłatą za bilet pod wyżej wskazanym adresem, najpóźniej do dnia 3 czerwca br.

Ze względu na doniosłość aktu apeluje się do Szan. Koleżeństwa o gremialny udział.

Nauczycielstwo Pomorza! Licznym udziałem zamanifestujmy, że stoimy wiernie przy sztandarze Chrystusa!

Grudziądz, dnia 2. maja 1937 r.

Komitet Diecezalny:

E. Tkaczyk przewodniczący i przedstawiciel szkół średnich. Ks. rektor i kan. dr. Rozkwitalski — przedstaw. szk. wyższych. Nadwodzka i ks. dyr. Wierzchowski — przedstaw. szk. średnich. Drąg — przedstaw. szk. zawodowych, Ryczakowicz — sekretarz; L. Delewski — skarbnik i Ziętarski przedstawiciele szk. powszechnych.

Wyrok w procesie żydów przemytników.

8 i pół roku więzienia i 150 500 zł grzywny.

Gdynia Ostatnio Sąd Okręgowy w Gdyni ogłosił wyrok w głośnym procesie dewizowym przeciwku 6 żydom, oskarżonym o przemyt dewiz z Polski do Gdańska, w specjalnych skrytkach, zbudowanych w meblach. Skazani zostali: Chil Majer Urbach na 4 lata więzienia, 100 000 zł. grzywny i na 5 lat utraty praw obywatelskich i honorowych, Gerszon Mortelfeld — na 2 lata i 6 miesięcy więzienia, 30 000 zł. grzywny i 5 lat utraty praw obywatelskich i honorowych, Chaja Mortelfeld — na 1 rok i 6 miesięcy więzienia, 200 000 zł. grzywny, Nuchim Gutglas — na 6 miesięcy więzienia i 500 zł. grzywny. Dwóch żydów uniewiniono. Zasądzonym zaliczono areszt śledczy od 20 stycznia r. b. W motywach wyroku sąd podał, że zasądzeni dopuszczali się przestępstw jako zorganizowana banda, działając na szkodę Państwa. I tu znów sami **żydzi**.

Pomorskie igrzyska sportowe.

Toruń. Tegoroczne Pomorskie Igrzyska Sportowe, które rozpoczęły się w sobotę i trwały 3 dni, ściągnęły około 1200 zawodników(czek) z całego Pomorza. Poniżej podajemy wyniki zawodów zwłaszcza tych konkurencyj w których brali udział zawodnicy(czki) z naszych powiatów.

Siatkówka.

Siatkówka żeńska drużyn powiatowych: Chojnice, Tczew, Kościerzyna, Lubawa, Tuchola, Szubin, Inowrocław, Mogilno, Toruń i Znin.

Siatkówka męska powiatów: Nieszawa, Lipno, Lubawa, Rypin, Toruń, Znin, Tczew, Chojnice, Chełmno, Kościerzyna, Inowrocław, Włocławek.

Lekka atletyka pań powiatów.

Bieg 60 mtr.: 4 m. Hincówna, Lubawa, 7 m. Pawska, Lubawa.

Bieg 4x75. 1. Chojnice 45,2, 2. Lubawa 46.2 (Błaszkowska, Hincówna, Jamrożówna, Pawska), 3. Świecie 47.4. Ogólna punktacja: Lubawa, Chojnice, Tuchola, Toruń, Inowrocław, Swiecie. Brodnica, Wąbrzeźno, Szubin i Rypin.

Kula — 8 m. Landsberzanka.

Skok w dal — 9 m. Jamrożówna.

Lekka atletyka męska.

Bieg rozstawny 4x100 mtr. 1. Chełmno 48,9, 2. Wyrzysk 49,1, 3. Lubawa 49.1.

Skok w zwyż: 1. Swiecie 1,65, 2. Chojnice, 3. Sucheński Jan, Brodnica 1.60 mtr.

Pchnięcie kulą: 1. Chojnice 11.50, 2. Lipno 10.70. 3. Landsberg Antoni, Lubawa 10.58.

Sztafeta 4x100 — 3 m. Lubawa w składzie; Karczewski, Koziorzemski, Maliszewski, Piotrowski. — Ogólna punktacja: Chełmno (609 pkt). Chojnice (598), Starogard (551), Lubawa (530,5), Wyrzysk (508), Swiecie (488), Wągrówiec (482), Tuchola (480), Znin (445,5), Mogilno (445), Włocławek (345), Nieszawa (226), Wąbrzeźno (204), Bydgoszcz (178,5), Toruń (176,5), Lipno (154), Chodzież (144,5), Inowrocław (116), Brodnica (99), Rypin (47), Sępólno (40) i Kartuzy (30).

Konkurencje wojskowe.

Wyniki wieloboju wojsk.

Przedpoborowi z powiatów: 1 m. Lubawa (320 pkt.), (Czarkowski, Niesiobędzki, Szechlicki, Wielgomas), 2. Tczew (306 p.), Sępólno, Lipno, Chojnice, Tuchola, Rypin, Kartuzy, Toruń i Bydgoszcz.

W wieloboju dla rezerwistów w zespołach powiatowych pierwsze miejsce zdobyło Sępólno, dalej Tczew, Swiecie, Chojnice, Tuchola, Toruń i Lubawa.

Wyniki zawodów strzeleckich.

W grupie kobiecej zespoły powiatowe: Szubin, Swiecie Kościerzyna, Lubawa, Inowrocław i Toruń.

Rezerwiści z powiatu: 1. Starogard 493 p., 2. Chojnice 435 p, 3. Lubawa 431 p.

W dniu 3 maja nastąpiło rozdanie dyplomów i biegi narodowe na przełaj w czterech kategoriach.

W biegu na dystansie 1.000 m. dla pań wygrała Hinzówna Janina z powiatu lubawskiego w czasie 4.26 min., 2. Donarska (Wąbrzeźno); 3. Stawska (Toruń).

W biegu na 2 km dla juniorów 9 m. zajął Jarzęcki Henryk, Lubawa.

Wyniki zespołowego biegu kolarskiego na przełaj:

1. Brodnica: Marszał Paweł, Kornicki Antoni, Kulaszewski Paweł, Rójewski Konrad w czasie 1:44:10 godz. 2. Starogard, 3 Tczew.

Na wyróżnienie zasługuje zespół powiatu brodnickiego, który przez cały czas trasy (przestrzeni około 35 km) zachowywał się wzorowo. Zawodnicy startowali w ekwipunku wojskowym z karabinami i maskami.

Ogólna punktacja.

Po uwzględnieniu biegów na przełaj przedstawia się następująco:

Lekka atletyka kobiet dla miast wydzielonych: Toruń 99 pkt, 2. Grudziądz 83 pkt, 3. Gdynia 63 pkt, 4. Inowrocław 34 pkt, 5. Włocławek 27 pkt.

Lekka atletyka kobiet dla kobiet z powiatów: 1. Tuchola 439 pkt, 2. Lubawa 421 pkt, 3. Chojnice 354 pkt.

Lekka atletyka mężczyzn dla miast wydzielonych: Toruń 293 pkt, 2. Gdynia 155 pkt, 3. Inowrocław 129 pkt, 4. Włocławek 33 pkt.

Lekka atletyka mętcz. z powiatów: 1. Chełmno 791 pkt, 2. Lubawa 700 i pół pkt, 3. Chojnice 678 pkt.

Otwarcie XVI Targów Poznańskich

Największe Targi od czasów Pewuki.

Poznań. W niedzielę otwarte zostały doroczne Targi Poznańskie. Otwarcia Targów dokonał minister przemysłu i handlu, Antoni Roman.

W uroczystości otwarcia prócz ministra przemysłu i handlu wzięli udział: Jego Eminencja ks. kardynał Prymas Hlond, pierwszy wiceminister spraw wojskowych, gen. Głuchowski, wiceministrowie przemysłu i handlu, wiceminister skarbu K. Morawski oraz szereg przedstawicieli życia gospodarczego.

Francję reprezentowali prezes komitetu ekonomicznego izby deputowanych, Rene Lebret, dyrektor francuskiego komitetu targowego, Mauric Mosnier, attache handlowy w Warszawie Olivier Depret-Dibixio.

Niemcy reprezentowali: delegat urzędu targowego Rzeczy dr. Morgenstern, radca ambasady w Warszawie dr. Kruemmer.

O godz. 11 odbyło się posiedzenie Międzynarodowej Izby Handlowej. O godz. 12.46 przybył do Poznania minister przemysłu i handlu Holandii p. Gellissena oraz delegat rządu belgijskiego p. Colson.

Tegoroczne, XVI Targi Poznańskie są rozmiarami swymi największe po Powszechnej Wystawie Krajowej. W oba święta frekwencja zwiedzających była olbrzymia.

Marsz. Rydz Śmigły był operowany.

Warszawa. Jak się dowiadujemy, marsz. Śmigły-Rydz przeszedł ub. środy operacje migdałów i pozostaje na rekonwalescencji w domu. Operacja miała przebieg pomyślny.

W związku z tym w kołach politycznych utrzymuje się przekonanie, że w najbliższym czasie nie należy się spodziewać jakichś decydujących rozstrzygnięć politycznych.

Proces przeciw p. Giertychowi rozpoczął się we wtorek w Starogardzie.

Rozprawa przeciw p. Giertychowi w sprawie książki pt. **„Tragizm losów Polski“** rozpoczęła się we wtorek 4 bm. o godz. 9,20 przed Sądem Okręgowym **w Starogardzie**. Przewodniczył sędzia dr. Juliusz Pobłocki. Jako wotanci zasiadają sędzia okr. Wasilkowski Czesław i sędzia grodzki Alfred Schüssel. Protokółuje aplikant Hącia, a oskarża wiceprokurator Dietrich. Po odczytaniu treści aktu oskarżenia (bez uzasadnienia) pan prokurator stawia wniosek o wykluczenie jawności przy odczytywaniu uzasadnienia aktu oskarżenia i wyjaśnień oskarżonego. Wywiązuje się dłuższa polemika między obrońcami i prokuratorem. Obrońcy sprzeciwiają się, wskazując na niezgodność wniosku z kodeksem postępowania karnego.

Sąd przychylił się do wniosku prokuratora, wobec czego przedstawiciele prasy i publiczność musiała opuścić salę rozpraw.

Oskarżonego bronią adwokaci: Suchecki, Stankiewicz, Borowski z Warszawy, Kowalski z Łodzi i Gajewicz z Radomia. Sąd zgodził się na przesłuchanie licznych świadków i odroczył sprawę aż do jesieni.

WIADOMOŚCI.

Nowe Miasto Lubawskie, dnia 7 maja 1937 r.

Kalendarzyk. 7 maja, Piątek, Floriana m.
8 „ Sobota, Stanisława.
9 „ Niedziela, 6 po Wielk.

Wschód słońca g. 3 — m. 56. **Zachód słońca** g. 19 — m. 08.
Wschód księżyca g. 2 — m. 49. **Zachód księżyca** g. 17 — m. 09.

Z miasta i powiatu.

Lustracja powiatu lubawskiego przez p. wojewodę Raczkiewicza.

Nowe Miasto. We wtorek, dnia 4 bm. rano przed godziną 8 przybył do Nowego Miasta p wojewoda Raczkiewicz. Zlustrował Starostwo. Urząd Skarbowy, Policyjny i Magistrat, a o godz. 3 po poł. odjechał do Lubawy, gdzie zlustrował Magistrat.

Niesamowity testament.

Powieść angielska. 39

(Ciąg dalszy).

— Kto wam to zrobił, Billu? — spytała Augusta.

— Dlaczego pyta pani o to? — zapytał marynarz. — To ja sam sobie zrobiłem. Pewien mój kolega założył się ze mną, że ja nie potrafię narysować mego nazwiska na swojej ręce około łokcia, więc wygrałem ten zakład. Musiałbym też być niezręcznym osłem, gdybym tego nie był potrafił.

Augusta nic już nie mówiła, dopóki Bill nie odszedł, ale potem odezwał się do chorego starca.

— No, wiesz pan, jeśli by zmyślny zrobić twój testament?

— Nie, nie pojmuję tego — odparł smutno pan Nelson.

— Możemy go uskutecznić przez tatuowanie.

— Przez tatuowanie? — powtórzył pan Nelson zdziwiony. — Cóż to jest? Jakże się to robi?

— Możesz pan swój testament nakreślić na plecach marynarza Johnsona, naturalnie, jeśli on zgodzi się na to; jako materiał do tego potrzeba tylko trochę prochu, z wodą zmieszanego, a beczułka prochu znajdowała się przypadkowo na łodzi.

— Słowo daję, pani jest doskonałą kobietą — zawołał p. Nelson. — Na jakiż wyborny pomysł wpadłaś, pani! Proszę wezwać zaraz Johnsona i spytaj go, czy nam chce w tym względzie dopomóc.

— Dobrze — rzekła Augusta — jest to wprawdzie trochę dziwaczne wymaganie, lecz spróbować można.

Wzięła więc małego Jurasia za rękę i poszła z nim do sąsiedniej chaty, przed którą siedzieli obaj marynarze.

Ona spytała się najpierw Billa, czy nie mógłby jej pokazać jak się robi to tatuowanie. Poczciwy Bill, dobrze znów podchmielony rumem, zgodził się z ochotą i powiedział, że widział tu już oście rybie, bardzo do tej roboty stosowne. I to powiedziawszy, odszedł śpieszno ku wielkiemu zdziwieniu Augusty.

Teraz zwróciła się, jak mogła najuprzejmiej, do Johnsona. Zwolna i wyraźnie opowiedziała mu najpierw wszystko szczegółowo i potem dopiero zapytała go, czyby nie chciał pozwolić, aby na jego plecach tych kilka słów testamentu nakreślono.

Skoro tylko Johnson zrozumiał, o co tu chodzi — gdyż umysł jego był znów nie mało rumem zaćmiony — zawołał z oburzeniem, że staremu panu Nelsonowi chyba się w głowie pomieszało, że śmie coś podobnego wymagać.

Augusta odczekała, dopóki gwałtowny gniew podpitego marynarza nie uśmierzył się trochę, a potem spytała go, czyby nie chciał przynajmniej posłużyć za świadka, gdyby kto inny chciał przyjąć na siebie ból tatuowania. Potrzebowałby tylko dotknąć się ręki tatuującego Billa, a przez to testament ten staby się wobec prawa.

— Dobrze, — rzekł John, — nie mogę odmówić, kiedy mnie prosi pani, a nie ten stary szatan, którego cierpieć nie mogę. Dla jego pożytku anibym palcem nie ruszył. (C. d. n.)

Spęd bekonów w Lubawie

odbędzie się w poniedziałek, dnia 10 maja o godz. 5-ej rano jak następuje: Byszwałd, Tuszewo, Lubawa, Grodziczno, Zwiniarz, Rumian, Rumienica, Ostaszewo, Czerlin, Lubstynek, Wałdyki, Złotowo, Sampława, Targowisko, Zielkowo, Kazanice, Gierłoż Polska, Rożental, Grabowo, Omule, Prątnica, Świniarc, Zajączkowo, Rakowice.

Zapotrzebowanie na spędzie 250 bekonów. PP Prezesów proszę o zorganizowanie mniejszego dowozu.

Spęd bekonow w Biskupcu

odbędzie się dnia 10 maja godz. 7. Łąkorz, 7,30 Lipinki, Sędzice, Borka, 7 30 Sumin, Wawrowice, Bielice. 8. Skarlin, Szwarcenowo, Wonna, Studa, 8,30 Krotoszyny, Gryżliny.

Inst. PIR Furmańczyk.

Spęd bekonow w Rybnie

odbędzie się we wtorek, dnia 11 maja o godz. 5-ej rano jak następuje: Koszelewy, Mała i Wielka Turza, Płośnica, Nowawieś, Kiełpiny, Jeglia, Dębień, Rybno, Hartówiec, Katlewo, Ostaszewo, Rumienica, Rumian, Zwiniarz.

Zwracam uwagę na wczesny przyjazd i zgłaszanie bekonów. Grochowski, instr. hodowlany.

Obchód 3 Maja.

Nowe Miasto. Tegoroczne św 3 maja obchodzono u nas uroczyście przy sprzyjającej słonecznej pogodzie. Okna domów zdobne były w nalepki TCL, a flagi narodowe powiewały rzęsiście z domów. Wszystko, co żyło, wylegało na ulice miasta Uroczystość rozpoczęła się już w niedzielę o godz. 8 wiecz capstrzykiem organizacyj PW, a w poniedziałek w myśl uchwalonego programu odbyło się o godz. 9 nabożeństwo dla szkół. O godz. 10 podążył pochód organizacyj i towarzystwa ze sztandarami z dziedzińca gimnazjum do kościoła parafialnego, gdzie o **10,30** odbyło się uroczyste naboż. Sumę celebrował ks. Piechorski z Gdańska, a podniosłe i wzruszające kazanie wygłosił ks. wik, Ruchniewicz. Sumę zakończono odśpiewaniem hymnu „Boże, coś Polskę".

Po nabożeństwie ruszono na rynek przed gmach Starostwa, tu po złożeniu raportu dyrektor gimnazjum p. Gołąb wygłosił nader piękne przemówienie o doniosłości konstytucji 3 Maja, nawołując młodsze pokolenie do pracy dla dobra Ojczyzny, na której cześć jako i jej Prezydenta oraz marsz. Rydz-Smigłego wniósł trzykrotny okrzyk. Następnie odbyła się defilada naszych oddziałów PW i WF.

Z miejscowego państw. gimnazjum.
Zgłoszenia do egzaminu.

Nowe Miasto. Zgłoszenia do Gimnazjum Państw. w Nowym Mieście Lubawskim przyjmuje Dyrekcja od 1—15 czerwca br. od godz. 10—12. Bliższe szczegóły podamy w następnym numerze.

Mecz piłki nożnej.

Nowe Miasto. W niedzielę, dnia 9 maja o godz. 4-tej (16-tej) na stadionie miejskim zostanie rozegrany pierwszy mecz piłki nożnej pomiędzy drużynami K. S. „Pogoń" — Z. S. Działdowo. Ze względu na dobrą formę Z. S. Działdowo mecz będzie bardzo ciekawy. A więc wszyscy w niedzielę na stadion miejski!

Wykaz

abonentów telefonicznych w powiecie lubawskim, którzy ostatnio przystąpili **do Centrali w Nowym Mieście:**

1. Dulęba Jan, kapitan nr telefonu 114; 2. Gałka Eugeniusz, handel zboża 115; 3. Puppel Alfons, handel ziemiopłodów 116; 4. Wieczerski Zenon. suszarnia ziemniaków 117; 5. Pingel Fryderyk, przemysłowiec 118; 6. Bendix Maks, warsztat reparacyjny 119.

Do centrali w Lubawie: 1. Roszczak Stanisław, lekarz weterynarii nr telefonu 1; 2. Zarząd Gminny Lubawa wieś 13; 3. Gromada Byszwałd 28; 4. Pokojska Franciszka kupiec 41.

Do centrali w Boleszynie: 1. Krajewski Józef, dzierżawca plebanki nr telefonu 2.

Plan szczepień I. i II. na rok 1937 w powiecie lubawskim.

Dnia 14. V. o godz. 14.00 w Kurzętniku: Kurzętnik, Lipowiec, Tabozowizna, o godz. 14.50 w Niem. Brzoziu: Niem. Brzozie, Nielbark, Bratuszewo, o godz. 16 00 w Krzemieniewie: Krzemieniewo, o godz. 16.30 w Sugajenku: Sugajenko, o godz. 17.00 w Mrocznie: Mroczno, Mroczenko, Boleszyn, Kowaliki, o godz. 18.30 w Gwiździnach: Gwiździny gm., Gwiździny ob. dw. Oględziny 21. V. rb.

Dnia 15. V. o godz. 8 rano w Nowym Mieście; Nowe Miasto.

Dnia 15. V. o godz 15.00 w Pacółtowie: Pacółtowo, o g. 15.30 w Tylicach: Tylice, Tyliczki, o g. 16.10 w Kuligach: Kuligi, Zajączkowo, Jakóbkowo, Mortęgi gm., Mortęgi obsz. dw., o godz. 17.00 w Grodzicznie: Grodziczno, N. Grodziczno, Katlewo, Lorki, Linowiec gm., Linowiec ob. dw., Montowo gm., Montowo ob. dw. Oględziny 22. V. rb. (C. d. n.)

Wieczornica 3-majowa w Nowym Mieście.

Jak corocznie tak i tego urządzenie wieczornicy w dniu 3 Maja przejęło na się tutejsze Koło TCL. Na podstawie uchwały zarządu koła urządzono w niedzielę 2 maja na sali Hotelu Centralnego przedstawienie dla bezrobotnych i dzieci. Bezrobotnych stawiło się nie wielu, natomiast dziatwa zapełniła salę po brzegi. Uroczyste zaś przedstawienie świąteczne odbyło się w poniedz. 3 maja o godz. 20. Tego roku niestety, publiczność nie dopisała i sala świeciła pustkami. Przypisać należy to w pierwszym rzędzie przesyceniu tut. społeczeństwa przeróżnymi występami scenicznymi, jakie u nas miały miejsce w ostatnich tygodniach, bo były i różne występy naszych amatorów i zespołów aktorskich z Torunia i Poznania. To też i wieczornica poniedziałkowa nie miała powodzenia. A szkoda! Bo sprawa godna była lepszego wyniku. Piękne uroczyste przemówienie, dostosowane do okoliczności obchodu, wygłosił ks. Ruchniewicz. Występ zaś naszych amatorów we wodewilu: „W Strasznym Młynie" był nielada jaką atrakcją i zachwycał obecnych gości swą werwą i wypróbowaną już tak często rutyną. Wszystkie role bez wyjątku oddane były wprost po mistrzowsku, to też publiczność nie szczędziła aktorom zasłużonych oklasków. Drugim powodem słabej frekwencji był zbieg okoliczności tej, że łączyły się ze sobą dwa dni świąteczne, pełne słońca i uroku wiosennego i to po tak długim ich oczekiwaniu. To też mieszczaństwo wykorzystało je hojnie na urządzanie wycieczek majowych lub wyjazdów gościnnych, a nawet zawodowych. Najgorzej wyszło na tym wszystkim nasze kochane TCL, bo zamiast oczekiwanego plusu w swych wpływach, zapisać będzie musiała do swych ksiąg wielki minus A to szkoda wielka, nie tyle dla TCL jak dla nas wszystkich, bo TCL nie będzie mogło zakupić pięknych książek, a tym samym zadowolić swe czytelniczki i swych czytelników, wymagających zawsze coś pięknego i nowego!

No, co było, to minęło! Rozpaczać nie będziemy, ponieważ wiemy, że społeczeństwo nowomiejskie darzy swoje TCL pełnym zaufaniem i odniesie się do niego przychylnie przy najbliższej okazji. Praca w TCL pójdzie dalej swym trybem dla dobra Narodu polskiego!

Uroczystości 3 Maja.

Lubawa. Tegoroczny obchód 3 Maja odbył się przy dość licznym udziale społeczeństwa. W pochodzie brali udział przedstawiciele władzy z p. burm. Wojciechowskim na czele, organizacje ze sztandarami w liczbie 13 i szkoły Najliczniej reprezentowany był „Sokół" — 80 członków. na czele z władzą sokolą okręgu oraz gniazda żeńskiego i męskiego. Gdyby członkowie innych organizacyj tak licznie do pochodu stanęli, to byłby pochód imponujący, lecz, niestety, nasze kupiectwo z niewiadomych przyczyn uchyla się od udziału w jakimkolwiek pochodzie, co świadczy o małym zrozumieniu dla sprawy narodowej. Pocieszający był fakt, że w pochodzie nie brał udziału zresztą przez tutejsze społeczeństwo niechętnie widziany „Strzelec". Pochód prowadził podpor. rez., p. Soliński, naucz. szkoły powsz. w Kazanicach.

Cały obchód tej uroczystości byłby się zakończył ku ogólnemu zadowoleniu, gdyby nie **fatalne i zaczepne** przemówienie prelegenta, jakie w myśl programu na rynku nastąpiło. Przemawiał **p. Lippert**, lecz, niestety, bardzo mało powiedział o Konstytucji 3 Maja, ale za to obszernie rozwodził się **o sprawach politycznych**, które nie miały **żadnego** związku z uroczystością. Otóż mówca m. in poruszył coś o państwach ościennych, komunistach, apelował do robotników, a dalej powiedział, że są **przeciwnicy**, którzy mają tę **czelność** nadużywać hasła Bóg i Ojczyzna, bo zawierają różne transakcje ze żydami i się z nimi całują, a potem wyjeżdżają na zebrania i głoszą hasła przeciwżydowskie".

Powyższy zwrot w przemówieniu wywołał wśród uczestn. obchodu **wielkie niezadowolenie** i różne komentarze, gdyż to nadawało się na jakiś wiec agitacyjno-partyjny, a nie na tak poważną uroczystość, jak Trzeci Maj. Takie wystąpienie mówcy mijało się zupełnie z celem tego dnia. Po tym wiecowym przemówieniu wzniesiono okrzyk na cześć Najjaśn. Rzplitej, a orkiestra tut. Straży Pożarnej odegrała Hymn Narodowy. Na zakończenie uroczystości odbyła się defilada.

Założenie gminnego komitetu P. W. i W. F.

Lubawa. Dnia 23 bm. odbyło się w lokalu Zarządu Gminy Lubawa-wieś zebranie przedstawicieli gminy celem założenia Gminnego Komitetu P. W. i W. F. Na zebranie to raczyli przybyć p. Starosta i p. kpt Dulęba. Po zagajeniu posiedzenia, którego dokonał p. Marcinkowski, wójt gminy, zabrał głos Pan Starosta, uwypuklając w swym treściwym przemówienie potrzebę powołania do życia gminnngo ośrodka P. W. i W. F. z uwagi na jego wielką rolę i zadania, jakie zostały mu wytknięte, a zwłaszcza w urabianiu charakteru wojskowego wśród młodzieży przedpoborowej. Wytyczne planu pracy i zadań Gm. Kom. PW. i WF. omówił p. kpt. Dulęba. Następnie p. kierownik szkoły z Sampławy, p. Standara, wygłosił dłuższy referat w którym zobrazował genezę powstania Przysposobienia Wojskowego, p. Miłoszewski z Tuszewa również uwydatnił potrzebę należenia do organizacji P. W. i brania w niej czynnego udziału.

Po rzeczowej dyskusji nad powyższymi referatami przystąpiono do wyboru Zarządu Gm. Kom. P. W. i W. F., w skład którego jednogłośnie weszli: Przewodniczący: wójt gminy p. Marcinkowski z Byszwałda, viceprezes p. Miłoszewski, rolnik z Tuszewa. Jako członków Zarządu uchwalono powołać po jednym przedstawicielu z każdej organizacji młodzieżowej z terenu gminy i to z gromady Byszwałd p. Leczkowski Jan z K. S M., gromada Mortęgi p. Osicki Józef z K. S. M., z Rakowic p. Lenart Tadeusz z Z. S., z Sampławy p. Klejnowski Paweł z Zw. Rezerwistów, z Tuszewa p. Falkiewicz Fr. z Z. S. i p. Pierczyński Józef z K. S. M Akcesu swego nie zgłosiło dotąd do Gm. Kom. PW. i WF K. S. M. Sampława.

Komitet ten zebrał się po raz pierwszy w dniu 26 ubm., rozpatrując sprawę zorganizowania ćwiczeń P. W. wśród młodzieży przedpoborowej na terenie gminy. W tym celu delegaci poszczególnych organizacyj zwołają w najkrótszym czasie zebranie wszystkiej młodzieży z terenu swych gromad dla wpisania się do listy ćwiczących. Komitet postanowił ponadto zwrócić się do Komendy Powiatowej o przyznanie sprzętu do ćwiczeń oraz wniósł prośbę do Rady Gminnej, o wyasygnowanie odpowiedniej kwoty na zakup nagrody dla najlepszego strzelca.

Wystawa robót ręcznych.

Lubawa. Na zakończenie kursu trykotarstwa, który odbył się pod kierownictwem p. Szostkowskiej, Kat. Stow. Kobiet w Lubawie urządza w niedzielę, dnia 9 maja rb. wystawę w małej salce parafialnej od godz. 9.30 przed południem do 20 wieczorem. Bogactwo i dobór eksponatów zainteresuje niezawodnie szeroki ogół miłośniczek robót ręcznych, które będą miały możność wykorzystać tę jedyną w swym rodzaju okazję, tym więcej, że kurs odbył się pod kierownictwem fachowej instruktorki i to co zobaczymy na wystawie, niezawodnie zastosować będziemy mogły w życiu praktycznym.

A więc gremialnie na wystawę do małej salki parafialnej, bo tylko jeden dzień w niedzielę od godz. 9.30 do 20-tej.

Z jarmarku.

Lubawa. W środę, 5 bm. odbył się jarmark na bydło i konie. Płacono za krowy 100—220 zł, bydło młode 50—90 zł, bydło opasowe 26—29 zł za ctr., za konie robocze 120—300 zł, za konie lepsze do 500 zł.

Spęd bydła był dość liczny, koni mniej sprowadzono. Obroty spowodu braku kupujących były średnie.

Obchód 3 Maja.

Mortęgi. Tegoroczny obchód 3 Maja w naszej miejscowości przybrał formy spontanicznej manifestacji uczuć państwowo — narodowych tutejszego i okolicznego obywatelstwa. Jest to objaw godny uwagi szczególnie ze względu na bliskość niezadowolonego, północno — zachodniego sąsiada naszego. Bardzo licznie zebrani obywatele Mortąg, Osowca, Zajączkowa i Rakowic brali udział w wspaniałym pochodzie w kierunku wioski na plac obchodowy. Mieniły się kolory różnobarwnych strojów młodzieży szkolnej z Mortąg i Zajączkowa na tle poczt chorągwianych różnych towarzystw, kroczących zgodnie w karnym szyku. Plac zbiórki zaległy tłumy publiczności, gdy kier. szk. z Mortąg, p. Nagórski, rozpoczął uroczystość pięknym, treściwym stosownym przemówieniem. Potem zrealizowano wspólny, obfity program obchodu. Wykonanie programu wykazało staranne przygotowanie szczególnie wystąpień młodzieży szkolnej. Kierownictwo obchodu dzierżył kier. szk. p. Nagórski. Publiczność z wdzięcznością uznała starania i troskliwość p. kierownika w zrealizowaniu programu obchodu. Złote promyki zachodzącego słońce pożegnały już piękny, wiosenny świat, gdy młodzież szkolna i część publiczności opuściła plac z uwagą: „Tak wspaniałego obchodu już dawno w Mortęgach nie było"

Z Pomorza

Spęd bekonów.

Rybno. We wtorek, 4 bm. odbył się tu spęd bekonów, Płacono 42.50 zł za ctr. Dowóz był bardzo liczny, a zapotrzebowanie małe, wobec tego dużo dostawców po kilku godzinnym daremnym postoju wracało ze swymi bekonami do domu. Wypada zaznaczyć, że tutejsi dostawcy bekonów nie bardzo zadowoleni są z obsługi ze strony odbiorowej, co należałoby w przyszłości naprawić.

Pożar.

Rybno. W niedzielę, 2 bm. około godz. 20 wieczór wybuchł pożar w zabudowaniu p. Soboczyńskiego. Spalił się chlew, w którym tymczasowo p. S. aż do czasu pobudowania sobie domu mieszkalnego, koło którego już pracę rozpoczęto, zamieszkiwał. Szkodę pokryje ubezpieczenie, lecz pomimo to poniósł p. S. dotkliwą stratę bo prawdopodobnie pastwą płomieni padły jego ciężko uciułane oszczędności, za które miał zamiar postawić nowy dom mieszkalny.

Z tego znów nauczka, **że jest nie dobrze przechowywać większą gotówkę u siebie w domu.**

KĄCIK RADIOWY

Audycje Polskiego Radia w Warszawie.

Sobota, 8. V. 6.30 Audycja poranna. 11.30 Audycja dla szkół. 12.03 Wileńska ork. Pol. Radia. 15.15 Płyty. 16.15 Pastorale — ork. 17.00 Tr. nabożeństwa majowego z Ostrej Bramy. 18.20 Płyty. 19.00 Audycja dla Polaków zagranicą. 19.30 „Piosenka i gitara". 20.50 Recital skrzypc. Bakmana. 21.25 Ork. cygańska (300 osób) Tr. z Budapesztu. 22.00 „Wesoła Syrena w piekle". 22.30 Muzyka taneczna w wyk. Małej Ork.

Niedziela, 9. V. 8.00 Audycja poranna. 9.00 Tr. nabożeństwa z kościoła św. Krzyża w Warszawie. 10.30 Najnowsze płyty. 12.03 Poranek muzyczny z Poznania. Tr. ze studia P. R, na Targach Poznańskich. 14.30 Kapela Ludowa i Chór. 15.30 „Audycja dla wsi". 16.00 Płyty. 16.25 Słuch. pt. „Zona Lota". 17.00 Podwieczorek przy mikrofonie. 19.00 „Kultura czytania". 19.20 Płyty. 21.00 „Wesoła audycja ze Lwowa. 21.30 Koncert. 22.00 Muzyka rozrywkowa i taneczna.

Poniedziałek, 10 V. 6.30 Audycja poranna. 11.30 Audycja dla szkół. 12.03 Koncert ork. wojsk. 12.30 „Od warsztatu do warsztatu". 15.15 Płyty. 16.30 Kwartet salonowy Rozgłośni Krakowskiej. 17.00 „Warszawa w czasach przedrozbiorowych" — odczyt. 17.15 „Neoromantycy niemieccy" — koncert. 18.20 Płyty. 19.00 Audycja żołnierska. 1920 Koncert ze Lwowa. 20.15 Recital wiolończ. Danczowskiego. 21.00 „Mały Eyolf" — fragm. słuch. z dramatu Ibsona. 21.30 Płyty — (jazz). 22.00 Koncert wieczorny.

Program Polskiego Radia S. A. Rozgłośnia Pomorska w Toruniu.

Fala 304,3 m. 986 Kc. 16—24 Kw.

Sobota, 8. V. 12.50 Wychów młodego drobiu — pog. roln. 13.00, 15.15, 15.40, 23.00 Płyty. 15.35 Zycie kulturalne Pomorza. 18.20 Gawęda warmińska. 18.30 Pieśni w wyk. chóru mieszanego „Lutnia" ze studia w Bydgoszczy.

Niedziela, 9. V. 10.30, 16.20, 19.20 Płyty. 16.00 Występ nagrodzonego na konkursie chóru żołnierskiego. 19.30 Tr. Koncertu Pomorskiego Tow. Muzycznego. 20,35 Wiad. sportowe z Pomorza.

Poniedziałek, 10. V. 13.00, 15.15, 15.40, 18 30 Płyty. 15.35 Pog. społ. 18.20 Pog. aktualna.

Poza tym transmisje z innych polskich stacyj.

RUCH TOWARZYSTW.

Zebranie Koła Stron. Narod. Mikołajki

odbędzie się w niedzielę 9 bm. o godz. 3.30 w zwykłym lokalu. Przybędzie mówca zamiejscowy. Zarząd.

Lubawa. Zebranie Związku Inwalidów Wojennych RP Koła w Lubawie odbędzie się w niedzielę, dnia 9.V. 37 o g. 13 tej u p. Ignacego Zielińskiego ul. Grunwaldzka.

Ze względu na ważność zebrania przybycie wszystkich członków jest konieczne. Zarząd.

Baczność Westfalczycy!

Nowe Miasto. Zebranie Koła Związku Obrony Praw Górnika Nadrenii i Westfalii na powiat lubawski odbędzie się w niedzielę, dnia 9 maja br. w lokalu p. Serożyńskiego w rynku zaraz po sumie, to jest godz. 12.30. O liczny udział prosi

Zarząd.

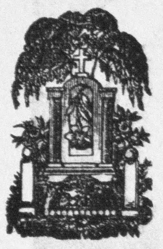
GIEŁDA ZBOŻOWA

Płacono w złotych za 100 kg

	Poznań, 5. 5.	Bydgoszcz, 5. 5.
Żyto	24.00— 24.25	24,25— 24.75
Pszenica	29.00— 29.25	29.50— 30.00
Jęczmień browarowy	26.25— 27.00	26.00— 27.00
Owies	22.00— 22.25	22.00— 22.25
Rzepak zimowy	56.00— 57.00	56.00— 58.00
Mak niebieski	72.00— 76.00	68 00— 72.00
Łubin niebieski	13,50— 14.50	13.00— 13.75
Łubin żółty	14 50— 15.50	13.50— 14.00
Gorczyca	30.00— 32.00	32.00— 34.00
Siemie lniane	55.00— 58.00	51.00— 54.00
Seradela	22.00— 25.00	22.50— 24 50
Peluszka	23.00— 25.00	22.50— 23.50
Wyka	23.00— 25.00	25.00— 26.00
Koniczyna biała	85.00—125.00	100.00—130.00
Koniczyna czerw. sur.	100.00—110.00	95.00—115.00

Za redakcję odpowiedzialny: Władysław Rau w Nowymmieście.
Za ogłoszenia redakcja nie odpowiada.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Zakład kamieniarsko-rzeźbiarski

Fr. Bielawski, Brodnica n.Drw.

Telefon nr. 41.

Wykonuje

pomniki-grobowce

i wszelkie prace kamieniarskie i rzeźbiarskie w granicie, marmurze piaskowcu także wszelkie roboty budowlane w terazzo.

Zawiadamiam Szanowną Klientelę, że **z dniem 1 kwietnia rb. powiększyłam i uzupełniłam mój**

skład naczyń kuchennych

porcelany, szkła, fajansu, rowerów i części rowerów.

polecam po najniższych cenach.

Podając powyższe do wiadomości P.P.T. Odbiorcom uprzejmie proszę o łaskawe dalsze poparcie mego przedsiębiorstwa

Z poważaniem

F-ma I. ŻURAWSKA, Nowe Miasto,

Sobieskiego 10.

NAWOZY SZTUCZNE:

Azotniak granulowany i mielony
Supertomasynę azotniakowaną
Saletrzak i Saletrę sodową
Tomasynę i mączkę fosforytową
Sól potasową i kainit
Wapno mielone pełnoprocentowe

poleca

„ROLNIK" Spółdzielnia roln.-handl.

Lubawa, tel. 39 — Nowe Miasto, tel. 49.

W drodze z Nowego Miasta z rynku do Marjanowa

Zgubiono

we wtorek **paczkę z suknia-mi.** Znalazca odda za wynagrodzeniem do

rest. p. Kopysteckiego Nowe Miasto, 19 Stycznia 4.

W mojej cegielni są do nabycia w każdej ilości:

cegły
dachówki
karpiówki
pustaki
dreny

A. Schubring

cegielnia Nowe Miasto.

POLECAM
i dostarczam własną furmanką:

Tragarze
Wapno
Kredę do bielenia
Cement
Gips
Trzcinę sufitową
Papę smołowcową i bitumiczną
Lepnik
Karbolineum
Kafle do pieców w różnych kolorach
Gwoździe
Druty
Pługi, brony

i wszelkie maszyny rolnicze oraz części zapasowe po najniższych cenach

N. EWERTOWSKI,

Najstarszy i największy specjalny handel żelaza, maszyn rolniczych i artykułów budowlanych

NOWE MIASTO LUB.
Rynek nr. 27 — Telefon 66.

Uczeń
szewski potrzebny
A. Węgorzewski, Lidzbark,
Pl. Hallera 17.

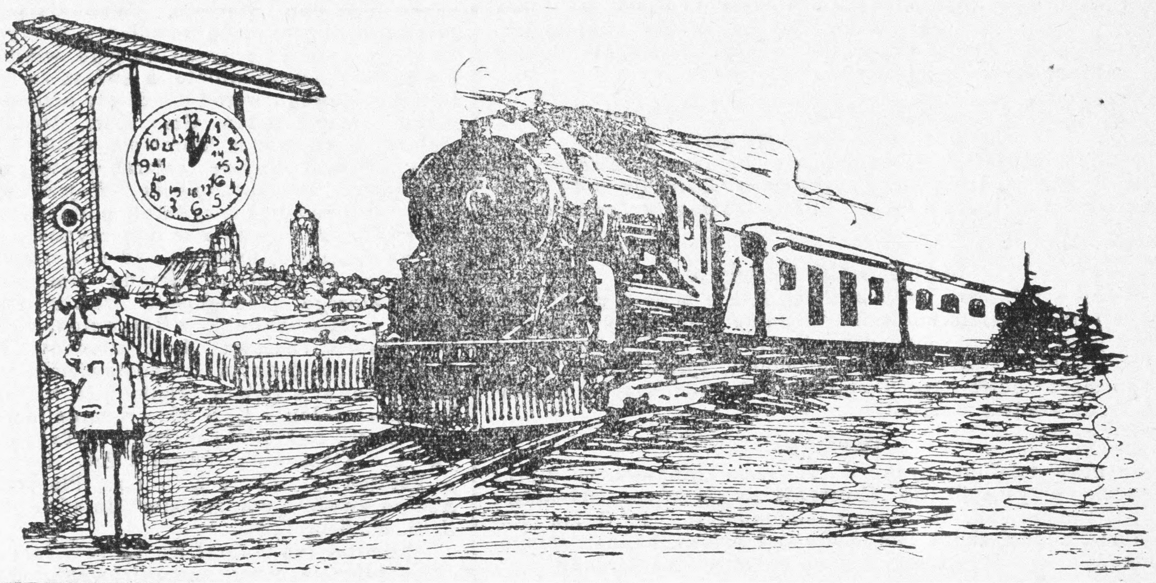

Sprzedaż tylko w paczkach. — Wystrzegać się naśladownictw!

PUNKTUALNA

jak pociąg
jest wypłata wkładów oszczędnościowych
w

K. K. O. MIASTA BRODNICY.

Telefon 58 — **P. K. O. 205.056.**

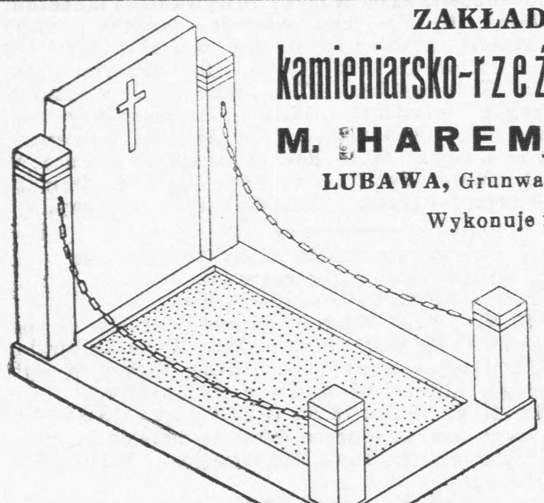
ZAKŁAD

kamieniarsko-rzeźbiarski

M. HAREMBSKI

LUBAWA, Grunwaldzka 18.

Wykonuje i poleca

pomniki
nagrobki

w granicie, piaskowcu i sztucznym kamieniu

Wykonanie staranne.
Ceny bardzo niskie.

TAPETY

w najnowszych deseniach i niebywale niskich cenach
Rolka od 0,40

FARBY

lakiery, pokost, terpentyna
Szczotki — Pendzle
Kreda do bielenia
Oliwy — smary — tawott
Ciecz kalifornijska
Karbolina
do drzew owocowych przeciw robactwu
kupisz najtaniej
w Drogerii Medycynalnej

A. ZALEWSKI,

Nowe Miasto Rynek 10.
telefon 63.

Sprzedaż

MASZYN rolniczych

maneże, młockarnie różnego gatunku wialnie i rowery
po bardzo niskich cenach
poleca
Firma J. GARSTKA
Brodnica.

PRALNIA

Chemiczna i farbiarnia
w Brodnicy, ul. Mostowa 7
właśc.: **KONST. STEIKA**

Czyści chemicznie i farbuje wszelką garderobę fachowo, szybko i pod gwarancją nie uszkodzenia tkaniny.

Ceny znacznie zniżone.
Zlecenia przyjmują:
w Lubawie:
p. Bestjanowa „Bazar"
w Działdowie
p. Jadwiga Małłek, skład galan.
w Lidzbarku
p. Stan Gawryś, skł. galanterii

Na Nowemiasto poszukuje się poważniejszego zastępcy do przyjmowania wszelkiej garderoby do czyszczenia chem. wzgl. farbowania.

SMARA
na osie luźna w puszkach i beczkach, żółta i czarna
FARBY
wodna i olejna
KLEJ
w proszku i tabliczkach
ŚLEMKREDA
SZELAK — POKOST
FROTER
w puszkach i luźny
poleca
FR. TYSLER,
LUBAWA.

Kupię
kilka roi pszczół
Grzymowicz, Krzemieniewo.

TAPETY

najnowsze desenie wielki wybór

FARBY
POKOSTY
LAKIERY
KREDA
PENDZLE
SZABLONY

w najlepszych gatunkach
poleca

NOWA DROGERIA

właśc. **Wacław Truszczyński**
LUBAWA, ul. Zamkowa 1
Telefon 37.

---

3 pokoje
z kuchnią i 2 pokoje z kuchnią od zaraz do wynajęcia, dom wraz z placami na sprzedaż **Brodnica,** ul. Nad Drwęcą 15.

W poniedziałek, dnia 10 maja dzielę
torf
do kopania na spółki
Otremba, Tereszewo.

Drzewo opałowe
gromady zdatne na płoty, drzewo użytkowe, stale na sprzedaż we wtorki i piątki
Majątek Cibórz,
p. Lidzbark.

Szparagi
codziennie świeże
B. Chełkowski,
Nowe Miasto, Rynek tel. 80.

Gospodarstwo
100 morg, łąki z torfem, własne drzewo budowlane z kompletnym inwentarzem lub bez, z powodu objęcia ojcowizny od zaraz na sprzedaż. Cena według ugody.
Fr. Węgrzynowski,
Koty, pocz. Lidzbark
pow. Działdowo

Gospodarstwo
10 mórg roli i 3 morgi dobrej łąki wraz z zabudowaniem i kompletnym żywym i martwym inwentarzem na korzystnych warunkach od zaraz do sprzedania. Cena podług ugody
Brodnica Miejskie Pole,
Szosa Rypińska 31.

Gospodarstwo

20 morgowe z całym inwentarzem sprzedam
Fl. Zdrojewski, Lekarty.

Truciznę
sieję przez cały rok na roli szkolnej. **Trzebiatowski, Nielbark.**

Majętność Rakowice

1. sprzeda jedną STODOŁĘ
z drzewa w dobrym stanie, papą krytą, objętości 28X20 mtr. cztero sąsiekowa o dwu wjazdach
2. przyjmuje na pastwisko gęsi na warunkach według ugody.

Zgłoszenia Brunon Peka,
Majątek Rakowice.

Dachówki cementowe
najkorzystniej kupić można w Firmie
JÓZEF MÜLLER
wytwórnia dachówek cementowych
Nowe Miasto, Aleje
naprzeciw cementowni powiat.

Kurs Wieczorowy w Pacółtowie
urządza w niedzielę, dn. 9 bm. o godz. 15
zabawę taneczną
w ogrodzie p. Kurowskiego. W razie niepogody odbędzie się zabawa w II. święto Zielonych Świąt, na którą uprzejmie zaprasza
Kierownictwo Kursu.

Siano i plewy
od koniczyny ma na sprzedaż
Marjanowo.

Objazdowe
Kino Dźwiękowe
Lubawa i Nowe Miasto
dla dzieci o godz. 4-tej film p. t.
„Droga do Sławy"
do tego nadprogram

LUBAWA w poniedziałek, dnia 10. V. 1937 r.

Olbrzymia wizja wojny światowej p.t.

„Droga do Sławy"

Dramat ludzkich serc i namiętności rzuconych na fascynujące tło najokropniejszej wojny. — Film nie tylko się ogląda — lecz się przeżywa. Do tego

Najnowsza i najweselsza komedia muzyczna p. t. **„Bolek i Lolek"** role główne Adolf dymsza.

NOWE MIASTO we wtorek, dnia 11 V. 1937 r.

„Droga do Sławy"

do tego film owiany czarem letnich nocy, tajemnic i nie zapomniany czar piosenek w filmie p. t. **„Blond Carmen"** z Martą Egert, która znów olśni nas swoim śpiewem. — Wersja niemiecka. — Razem 20 aktów.

NASZ PRZYJACIEL

DODATEK ŚWIĄTECZNY

Na niedzielę VI po Wielkiejnocy

EWANGELIA,

napisana u św. Jana, w rozdz. XV. w. 26—27.

W on czas mówił Jezus uczniom swoim: Gdy przyjdzie Pocieszyciel, którego ja wam poślę od Ojca, Ducha prawdy, który od Ojca pochodzi, on o mnie świadectwo dawać będzie. I wy świadectwo wydawać będziecie, bo ze mną od początku jesteście. Tom wam powiedział, abyście się nie gorszyli. Wyłączą was z bóżnic; ale idzie godzina, że wszelki, który was zabija, mniemać będzie, że czyni posługę Bogu. A to wam uczynią, iż nie znają Ojca ani mnie. Alem wam to powiedział, abyście, gdy godzina przyjdzie, wspomnieli na to, żem ja wam powiedział.

Dawanie świadectwa o Chrystusie

Począwszy od Zielonych Świąt rozeszli się Apostołowie na wsze strony i głosili światu, że Pan Jezus jest prawdziwym Bogiem i obiecanym Mesjaszem. Stwierdzali przed tym własną wiarę w Chrystusa życiem świątobliwym i mężnym znoszeniem wszelakich męk, a nawet śmierci. Okazywali też Boskość swych nauk i kazań cudami i rozlicznymi znakami.

I na nas ciąży obowiązek dawania świadectwa, że Chrystus jest Bogiem, Panem, Zbawicielem i sędzią naszym. Sam Jezus mówi: „Wszelki, który Mnie wyzna przed ludźmi, wyznam go Ja też przed Ojcem Moim, który jest w niebiesiech; a ktoby się Mnie zaparł przed ludźmi, zaprzę się go i Ja przed Ojcem Moim“. My zaś dajemy świadectwo o Chrystusie i wyznajemy Go wobec świata wiarą w Niego i życiem prawdziwie chrześcijańskim. Zapieramy Go się nie tylko przez niewiarę i dawanie posłuchu fałszywym naukom, ale i przez grzeszne, niechrześcijańskie życie.

Majowe nabożeństwo.

Zawitał znowu miesiąc maj. Bóg zwyczajnie szczodrą ręką przybiera ten miesiąc w odświętną szatę zieleni i kwiecia, by był jedną wielką świątynią dla Marii, królowej maja.

Jak pod wpływem ciepłych promieni wiosennych przyroda cała tryska nowym, bujnym życiem, tak pod wpływem zapału miłości ku Marii w tym miesiącu rozkwita w całej pełni nabożeństwo do tej niebieskiej naszej Pani, a z tysięcy serc unoszą się do niej gorące westchnienia, bo przecież Ona jest Królową nieba i ziemi, „gwiazdą zaranną“ oraz matką wszystkich ludzi. Więc i my „Królowej anielskiej śpiewajmy, różami uwieńczmy Jej skroń“.

Czcijmy Ją zawsze, a zwłaszcza w tym miesiącu, bo nietylko ziemia ma swój maj, ma go także i dusza nasza. Tym tchnieniem majowym duszy, to Maria. Maria ciepłym swej miłości obejmuje wszystkich i w sercach nawet najzimniejszych pragnie wykrzesać iskry świętej gorliwości. Jakże nam potrzeba tego jasnego promienia słońca niebieskiego, gdy w duszach tyle ciemności, tyle fałszu, tyle przewrotnych pojęć i błędnych zapatrywań! Niechże tegoroczne nabożeństwo majowe wyprosi nam łaskę u Marii. Pokażmy, że Matka Boża ma jeszcze tysiące, miliony serc prawdziwie kochających Boga, uczęszczających na nabożeństwa majowe. Niech w pieśniach pochwalnych, jakie z całej ziemi popłyną do tronu Marii, nie braknie naszej modlitwy. Bądźmy na każdym nabożeństwie majowym, zdóbmy w kwiaty figury i obrazy Marii!

Nuncjusz Borgoucini Duca wręczył królowej włoskiej najwyższe odznaczenie papieskie „złotą różę“ z okazji 40-letniego jubileuszu małżeńskiego.

Fale przyniosły na Sardynię figurę Matki Boskiej.

Rzym. Na wybrzeżu zatoki Oristano, na Sardynii, pewien rybak znalazł niedawno przyniesiony przez fale uszkodzony i częściowo ogniem osmalony posąg N. Marii P. Posąg ten, jak stwierdziły doraźne badania, jest zabytkiem sztuki hiszpańskiej z XVI w. i został prawdopodobnie wrzucony do morza przez czerwonych świętokradców hiszpańskich po złupieniu jakiegoś kościoła. Posąg przeniesiono procesjonalnie do kościoła parafialnego S. Vero Milis, gdzie stał się przedmiotem szczególnego nabożeństwa miejscowej ludności.

Najstarsza podobizna Chrystusa.

Na walnym zebraniu wirtemberskiego stowarzyszenia antropologicznego wygłosił uczony niemiecki dr. Waizinger, profesor uniwersytetu w Tübingen, bardzo interesującą prelekcję na temat ostatnich wykopalisk na terenie starożytnego miasta Dura nad Eufratem.

W tym właśnie mieście znalazł prof. Watzinger najstarszą podobiznę Chrystusa. Obraz przedstawia Chrystusa w postaci młodzieńca i był umieszczony w jednej z izb domu prywatnego, zamienionej na kaplicę chrześcijańską w r. 232.

Jak wiemy, z początku chrześcijanie nie malowali, ani nie rzeźbili postaci Chrystusa. Przed odkryciem prof. W. za najstarsze podobizny Chrystusa były uważane te, które odkryto w katakumbach rzymskich.

Przeżyła 107 lat.

Kraków. We wsi Książniczce pow. krakowskim zmarła w wieku 107-miu lat mieszkanka tej wsi, Wiktoria Cicha.

W pogrzebie wzięło udział m. in. 12 dzieci zmarłej, z których najmłodszy liczy 70 lat.

Specjalne znaczki gdańskie do propagowania obrony przeciwlotniczej.

Przepisy o pograniczu i pasie granicznym,

obowiązujące od dnia 23 kwietnia 1937 r.

W „Dzienniku Ustaw“ nr 11 ukazał się — jak już donosiliśmy o tym — nowy tekst rozporządzenia Prezydenta R. P. z 23 grudnia 1927 r. o granicach państwa, uwzględniający wszystkie zmiany i uzupełnienia, jakie do tego rozporządzenia wniesiono.

Przepisy te mają bardzo poważne znaczenie nie tylko dla ludności, mieszkającej na pograniczu, ale również dla wszystkich obywateli. Dlatego też pokrótce przedstawiamy tu najważniejsze odnosne postanowienia, zawarte w przepisach.

Co to jest pogranicze i pas graniczny?

Jako granicę Państwa Polskiego rozumieć należy idealną linię, oddzielającą terytorium państwa od innych terytoriów. Przez pas drogi granicznej rozumieć należy pas gruntów, ciągnących się wzdłuż linii granicznej o szerokości do 15 m i służący jako droga obchodowa dla straży, pełniącej ochronę granic. Strefą graniczną natomiast nazywa ustawa obszar, leżący wzdłuż linii granicznej o szerokości około 2 klm, licząc od linii granicznej. Wreszcie pasem granicznym nazywa ustawa cały obszar powiatów, przylegających do granic państwa. Pas graniczny nie może być w zasadzie węższy niż 30 klm, licząc od linii granicznej.

O ile idzie o samą linię graniczną, to omawiane przepisy zawierają jedynie ogólne postanowienia, dotyczące jej przekraczania. I tak w art. 2 rozp. Prez. R. P. z 23 grudnia 1927 czytamy, iż przekraczanie granicy państwa jest dozwolone tylko na zasadzie właściwych dokumentów i tylko na drogach celnych lub w punktach przejściowych.

W odniesieniu do pasa drogi granicznej znajdujemy postanowienie, że pas ten służyć ma tylko jako droga obchodowa dla straży granicznej.

(Ciąg dalszy nastąpi)

W Niemczech rozpętała się wojna z Kościołem.

Hitleryzm, wróg bolszewizmu, walczy tymi samymi metodami przeciw Kościołowi kat., jak tamten. Tysiące zakonników i księży na ławach oskarżonych.

Berlin. Na czoło wewnętrzno-politycznej akcji prasowej w Niemczech wysuwa się gwałtowna kampania przeciwko katolicyzmowi „politycznemu“ na tle różnych wyroków przeciwko katolikom, a zwłaszcza wczorajszego wyroku berlińskiego.

Ataki dzisiejsze rozmiarami przekraczają bodaj wszystko, co dotychczas pisano w prasie niemieckiej na powyższy temat.

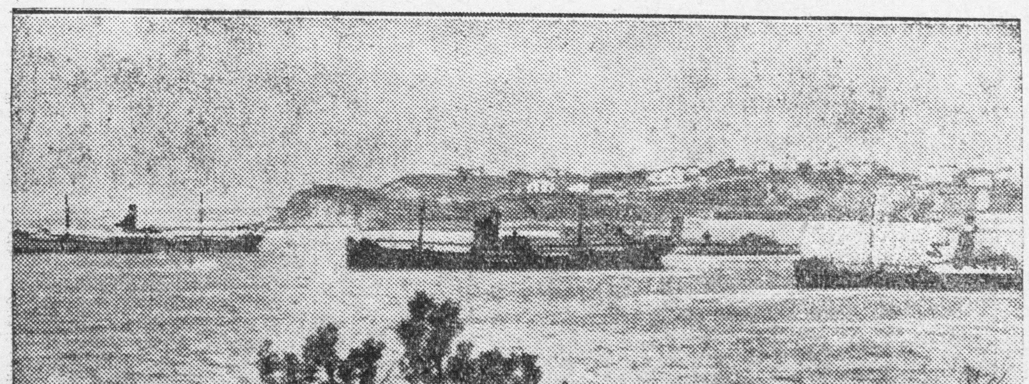
Duchownym katolickim zarzuca się wręcz zdradę państwa, a stosunki w klasztorach malowane są w najczarniejszych barwach. Dzienniki podają, że na ławach oskarżonych zasiada przeszło **1000 zakonników i księży.** Prasa narodowo-socjalistyczna domaga się ukarania ich z całą surowością. Zapowiada się jednocześnie, że „o ile zajdzie konieczność, procesy transmitowane będą przez radio, aby uświadomić naród niemiecki o prawdzie“.

Skazanie działaczy katolickich w Niemczech na horendalne kary.

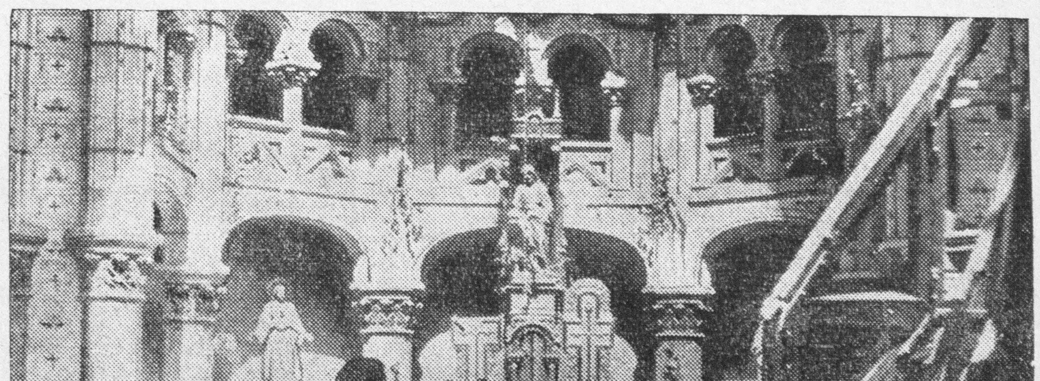
Zakończył się proces przeciw działaczom kat. z Duesseldorfu. W czasie trwającego 3 tygodnie procesu prasa hitlerowska gwałtownie atakowała katolicyzm i duchowieństwo. Wyrok sądu skazuje: oskarż. Rossaint na **11 lat** więzienia „za przygotowanie zdrady stanu“, oskarżonego Stebera za tę samą zbrodnię na 5 lat, a 2 innych na 2 i pół roku więzienia.

Góry lodowe na Atlantyku.

Na południe od przylądka Race na Nowej Fundlandii zauważono kilka olbrzymich gór lodowych. Wysokość niektórych z nich wynosi 60 m. ponad poziom wody.

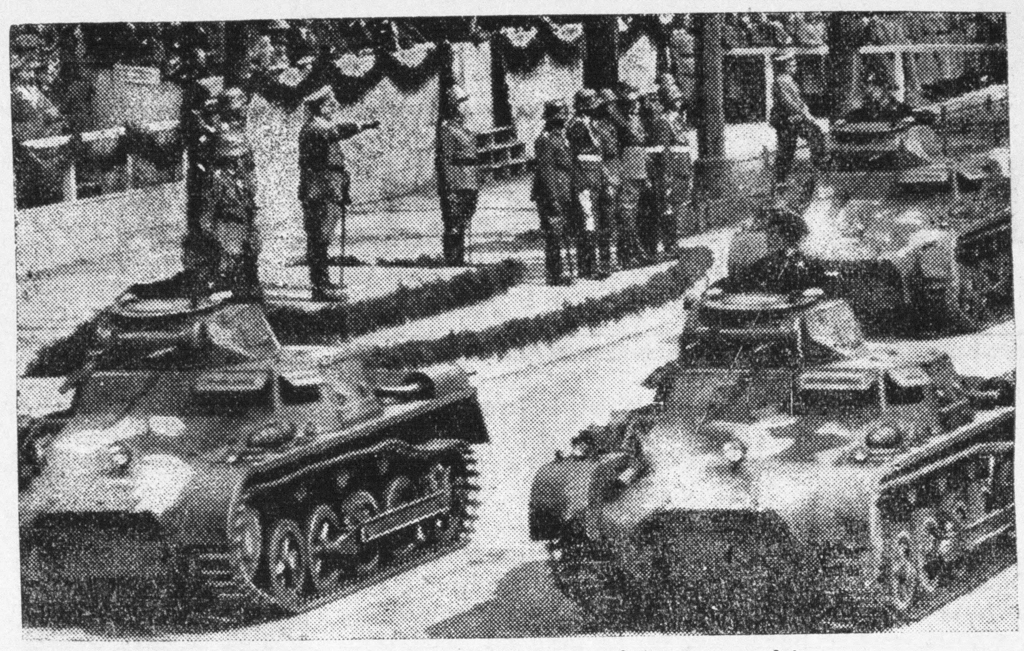
Szereg angielskich okrętów nie zdołał wpłynąć do portu czerwonych w Bilbao z powodu blokady przez statki powstańcze.

Zniszczony kościół jezuicki w Durango (w pobliżu Bilbao). Bolszewicy urządzili tam swój biwak.

Z okazji koronacji rozda król angielski 90 tys. medali pamiątkowych.

Defilada czołgów przed Hitlerem w dniu jego urodzin.

Zarys historji Pomorskiego Związku Spiewaczego w roku 25-ym Jubileuszu.

Rola pieśni polskiej na Pomorzu w drugiej połowie XIX stulecia była niezmiernie doniosła. Zaważyła ona na wielu przejawach naszego życia kulturalnego i społecznego. Jej zbawiennego wpływu nie da się ująć w ramach zwykłego artykułu.

Poza wielkim wpływem Kościoła na kształtowanie się dusz polskich pod zaborem pruskim, poza olbrzymią rolą związków i stowarzyszeń gospodarczych, w dziedzinie ducha niezapomniane po wieki znaczenie miała pieśń polska, należy się jej więc osobna karta w pisanej historji narodu polskiego.

Oto krótki zarys tej historji.

Wbrew utartemu mniemaniu „Pomerania non cantat"(Pomorze nie śpiewa), właśnie na Pomorzu i w Wielkopolsce kultura pieśni polskiej stała na wysokim poziomie.

Gdy wszelkie zamysły wywalczenia wolności z orężem w ręku zawiodły, poczęto w pieśni szukać natchnienia i ratunku. Tu i tam powstają samorzutnie chóry i kółka śpiewackie. Już w roku 1872 napotykamy na pierwsze ślady organizowania kół śpiewackich na Pomorzu. Dotychczas bowiem pielęgnowano zaledwie polski śpiew jednogłosowy przy chórach kościelnych. W roku 1880 powstaje myśl, ażeby zakładać świeckie chóry przy Towarzystwach przemysłowych. Odbywa się to w sposób prawie konspiracyjny, bo władze pruskie złym na ten ruch śpiewacki patrzą okiem. Gdy w roku 1903 chór „Lutni" urządza uroczyste posiedzenie i wita pieśnią powracającego z więzienia swego członka śp. posła Brejskiego, późniejszego wojewodę pomorskiego, policja pruska, przestraszona nie na żarty, wydała surowy zakaz urządzenia podobnych manifestacyjnych występów.

Dwa były ogniska, skąd promieniowała pieśń polska na Pomorzu: Gdańsk i Toruń. W Gdańsku niestrudzoną działalność rozwija student Alfons Hoffmann (obecny dyrektor Gródka), który z prezesem Pokorniewskim pobudza do nowego życia „Lutnię" z Gdańska. Dyrygowana przez A. Hoffmanoa „Lutnia" promieniuje na całe północne Pomorze przez objazdy miasteczek i wiosek kaszubskich.

W roku 1909 odbywa się, zwołany przez Hoffmanna, pierwszy zjazd kół śpiewaczych w Wejherowie na Kaszubach, na którym to zjeździe uchwalono stworzyć Związek kół śpiewaczych na Okręg Gdański, a resztę Pomorza podzielić na okręgi: Tucholski, Grudziądzki. Do grona założycieli i niestrudzonych działaczy na niwie pieśni polskiej należy także wymienić śp. Abrahama, śp. dr. Łaszewskiego, późniejszego I wojewodę pomorskiego, p. Wybicką z Gdańska, sędziego Chmieleckiego, ks. dziekana Malachewskiego, dr. Kubacza, mec. Brejskiego, śp. dr. Karasiewicza i wielu innych. W roku 1912 inż. Alfons Hoffmann rzuca myśl założenia związku śpiewackiego na całe Pomorze. W dniu 22 sierpnia 1912 r. zwołano zjazd delegatów do Grudziądza, przewodniczył adwokat Stefan Łaszewski. Na zjeździe tym uchwalono założyć związek śpiewacki na całe Prusy zachodnie.

Dnia 12 grudnia 1912 r. powtórny zjazd delegatów wybrał pierwszy zarząd w następ. składzie: ks. Alfons Mańkowski z Lembarga — patron, L. Makowski z Torunia — prezes, mec. Szychowski — wiceprezes, Władysław Hoffmann z Sierakowic — dyrygent, Fiołka z Torunia — sekretarz, Adolf Bonin — skarbnik, Goździewicz z Torunia — radny.

Od tego dnia datuje się normalna i wytężona praca związku.

Pomorski Związek Spiewacki obchodzi w tym roku jubileusz 2-cia swego istnienia. Dzień Zielonych Swiątek będzie dniem uroczystym. Do Torunia zjadą nie tylko członkowie śpiewacy z Pomorza, ale także goście z całej Polski. Pomorze musi wystąpić godnie. Ambicją kół śpiewackich powinno być należyte przygotowanie się do tego zjazdu oraz jak najliczniejszy udział. Pamiętajmy, że rola pieśni nie jest skończona. Jej znaczenie nie jest mniejsze, aniżeli w czasach niewoli.

To też Zarząd Pomorskiego Związku Spiewackiego liczy na to, że poszczególne ogniwa organizacyjne nie zawiodą, a społeczeństwo pomorskie przyjdzie z pomocą tak zbożnemu dziełu. Bo tu nie tylko chodzi o rocznicę, o święto, ale o wykonanie naszego dorobku kulturalnego, o kulturę pieśni polskiej na Pomorzu.

Lotnicy japońscy Masaaki Jinuma i Kenyi Tsukagoshi przebyli trasę Tokio—Londyn (16 tys. km.) w ciągu 94 godzin 18 minut.

Woda zalała kopalnię — 14 górników utonęło

W czechosłowackiej kopalni „Ferdynand" w pobliżu Rokiczan wydarzyła się katastrofa, spowodowana wtargnięciem wód, nagromadzonych w sąsiednim porzuconym szybie. W galerii, znajdującej się na głębokości 68 metrów, pracowało w chwili katastrofy 30 górników, 16 górników zdołano uratować, reszta utonęła. Prąd wody był tak silny, że ciała górników zostały uniesione na odległość 1500 m. Prace nad wypompowaniem wody z kopalni potrwają kilka miesięcy.

Hojny dar b. ambasadora Skirmunta

Były ambasador w Londynie Skirmunt wraz z siostrą i bratem darowali aktem notarialnym olbrzymi majątek ziemski Mołotow w powiecie pińskim Zgromadzeniu Sióstr Urszulanek matki Ledóchowskiej.

W Mołotowie powstanie jeden z domów zakonnych, wychowujących młode panienki na misjonarki Polesia.

Z trumną do piwnicy.

W pewnej wsi w pobliżu Aten (Grecja) zawaliła się podłoga w domu, w którym odbywała się uroczystość pogrzebowa. Uczestnicy uroczystości wpadli wraz z trumną do piwnicy. Około 30 osób zostało ciężko rannych.

Pedagogja.

Ojciec: — Tak! A teraz chcę usłyszeć od ciebie, dlaczego właściwie zostałeś ukarany przezemnie?

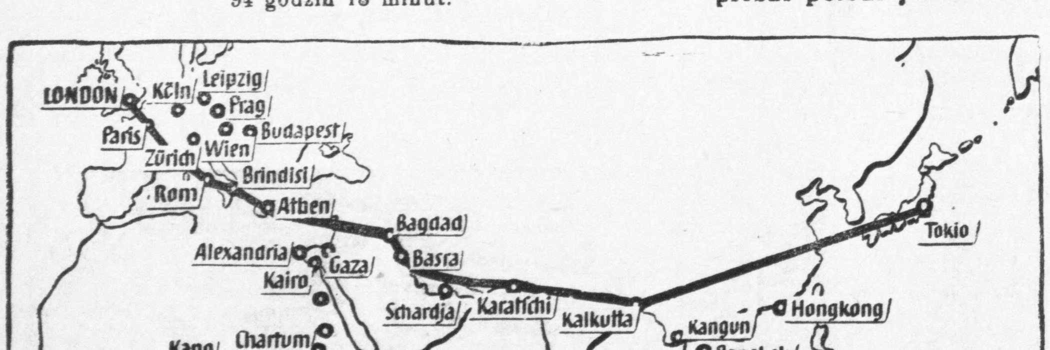
Synek: — I to się ma nazywać pedagogja! Najprzód ojciec mnie karze, a potem pyta, dlaczego mnie ukarał!

— Co to jest?
— Szkielet.
— Jakiego zwierzęcia?
— Ssaka.
— Ale jakiego ssaka?
— Zdechłego.

— Wszystko się tu zmieniło przez te dziewięć lat, jak nas tu nie było!

— Nie wszystko, Mieczysławie! Mam jeszcze na sobie tę samą, co wtedy koszulę!

Trasa lotu Tokio—Paryż.

Zjazd garbusów zwołał jakiś figlarz w Warszawie.

Warszawa. Na niezwykły dowcip wpadł pewien warszawski figlarz. Wyszukał adresy stołecznych garbusów i rozesłał do nich drukowane na eleganckim papierze listy, w których pisał, że jest generalnym dyrektorem wielkiej firmy, w której wakują posady. Ponieważ wierzy w to, że każdy garbus przynosi szczęście, to dlatego chciałby w swej instytucji mieć jak najwięcej garbusów. Reflektanci na posady powinni stawić się punktualnie w poniedziałek o godz. 12-tej w południe u głównego wejścia do teatru Wielkiego. Przechodnie, którzy o tej porze znaleźli się Placu Teatralnym. zauważyli dziwny „zlot" garbusów z całej Polski. Tłum garbusów rósł z każdą chwilą. Dopiero po trzech godzinach zebrani zorientowali się, że padli ofiarą kawału.

Znany automobilista włoski Nuvolari przewrócił się w czasie próby. Samochód uległ kompletnemu rozbiciu, a kierowca odniósł tylko lekkie rany.